

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DIPLOMATINĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1012 3, 8, 17, 25, 28, 35, 37, 41, 43, 44, 45, 49, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 95, 96, 97 STRAIPSNIŲ, ĮSTATYMO 1 PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 71¹, 79¹ IR 83¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENŲ DELEGAVIMO Į TARPTAUTINES IR EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJAS AR UŽSIENIO VALSTYBIŲ INSTITUCIJAS ĮSTATYMO NR. X-1262 25 STRAIPSNIO IR ĮSTATYMO PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR KARO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 61 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 64¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1012 3, 8, 17, 25, 28, 35, 37, 41, 43, 44, 45, 49, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 95, 96, 97 straipsnių, Įstatymo 1 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 71¹, 79¹ ir 83¹ straipsniais įstatymo projektas (toliau – DTĮ projektas arba Įstatymo projektas) parengtas siekiant:

1. patikslinti šiuo metu galiojantį Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo (toliau – DTĮ) 1 priedą ir suvienodinti Užsienio reikalų ministerijoje (toliau – URM arba ministerija) ir Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, Lietuvos Respublikos konsulinėse įstaigose ir Lietuvos Respublikos specialiosiose misijose (toliau kartu – atstovybės) dirbančių diplomatų pareigybių pavadinimus, siekiant užtikrinti ministerijoje ir atstovybėse dirbančių diplomatų lygiaverčių pareigų balansą rotacijos atvejais;

2. atsižvelgti į URM darbuotojų atstovų (Užsienio reikalų ministerijos darbuotojų profesinės sąjungos ir Užsienio reikalų ministerijos darbo tarybos) pasiūlymus dėl DTĮ tobulinimo ir garantijų diplomatams ir kitiems ministerijos ir atstovybių darbuotojams užtikrinimo ir:

2.1. nustatyti, kad Diplomataų atestacijos komisijoje daugiau kaip pusę narių sudarytų pagal diplomatinės tarnybos sutartį dirbantys diplomatai (t. y. asmenys, kurie yra karjeros diplomatai, o ne į pareigas priimti terminuotai). Darbuotojų atstovų nuomone, šiuo metu Atestacijos komisijos sudėtį užsienio reikalų ministras tvirtina be jokių įstatyme nustatytų gairių ar ribų, todėl yra visos sąlygos užsienio reikalų ministrui sudaryti ne objektyviai profesionalią, o asmeniškai ministrui lojaliają komisiją, šiuo metu komisijai vadovauja politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas ir tokį statusą turinčių asmenų komisijoje gali būti dauguma;

2.2. nustatyti, kad asmuo, su kuriuo sudaryta terminuota diplomato tarnybos sutartis, į užsienio reikalų ministrą dėl nuolatinės diplomato tarnybos sutarties sudarymo galėtų kreiptis tik tuo atveju, jei su juo sudaryta terminuota diplomato tarnybos sutartis galiojo ne trumpiau kaip 2 metus (siūlomas protingas terminas, per kurį asmuo gali parodyti savo gebėjimus ir kvalifikaciją; kadangi diplomatų rotacijos trukmė – paprastai 3 m., siekiama, kad terminas būtų panašus) ir kad toks asmuo kreiptis dėl sutarties sudarymo galėtų ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo terminuotos diplomato tarnybos sutarties pasibaigimo (manyta, kad per tokį terminą asmuo turi galimybę apgalvoti ir nuspręsti, ar tokį prašymą teikti, toks terminas nepalieka galimybės delsti ar piktnaudžiauti teise, taip pat asmuo nespėja prarasti įgytų kompetencijų); taip pat – aiškiai įtvirtinti, kad tokiems asmenims, su

kuriais šiuos pagrindus sudaroma diplomato tarnybos sutartis, pareiginė alga nustatoma bendrais pagrindais (t. y. žemiausia atitinkamos pareigybės pareiginės algos intervalo riba). Toks pasiūlymas teikiamas atsižvelgiant į darbuotojų atstovų poziciją, kad „įdiplomatinimas“ demotyvuoja diplomatinę tarnybą, tačiau kartu suprantant, kad turi būti sudaryta išimtinė galimybė profesinėje srityje itin pasižymėjusius, stiprių kompetencijų turinčius asmenis, įrodžiusius savo gebėjimus, priimti į diplomatinę tarnybą nuolatiniiais pagrindais ne tik nuo žemiausios diplomato pareigybės su atitinkama pareigine alga (tokiu atveju patyrę specialistai karjeros nuo žemiausio karjeros laiptelio nesirinktų);

2.3. įtvirtinti galimybę, numatytą Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme (toliau - VTĮ), diplomato tarnybinės veiklos vertinimo metu įvertinus diplomatą nepatenkinamai, sudaryti jo tarnybinės veiklos gerinimo planą. Taip pat nustatyti, kad nutraukti su diplomatu sudarytą terminuotą diplomato tarnybos sutartį ar diplomato tarnybos sutartį po jo tarnybinės veiklos vertinimo galima tik tuo atveju, kai diplomatui buvo sudarytas jo veiklos gerinimo planas ir šiam pasibaigus diplomatas įvertinamas nepatenkinamai;

2.4. papildyti atstovybių darbuotojų garantijų aprėptį:

2.4.1. nustatyti, kad už diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų sutuoktinius pensijų, motinystės ir nedarbo socialinio draudimo įmokos mokamos nuo 0,5 diplomato ar valstybės tarnautojo darbo užmokesčio, o ne pareiginės algos, taip suvienodinant diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų bei asmenų, deleguotų pagal delegavimo sutartis, ir Respublikos Prezidento sutuoktinių, kuriems minėtos įmokos mokamos nuo deleguoto asmens ar Respublikos Prezidento darbo užmokesčio, teisinę padėtį;

2.4.2. įtvirtinti DTĮ galimybę atstovybių darbuotojams kompensuoti ar apmokėti važiavimo tarnybos tikslais viešuoju transportu išlaidas (toks reguliavimas anksčiau buvo nustatytas Vyriausybės nutarimu), atsižvelgiant į tai, kad atstovybėse paprastai yra labai nedidelis tarnybinių automobilių skaičius ir tinkamam atstovybės funkcijų vykdymui neretai tenka keliems atstovybės darbuotojams vienu metu vykti skirtingais adresais, o užtikrinti turimų tarnybinio transporto priemonių nėra galimybių. Tokia garantija nebūtų taikoma tais atvejais, kai kompensuojamas netarnybinių transporto priemonių naudojimas tarnybos tikslais ar tuos atvejus, kai važiavimas laikomas komandiruite;

2.4.3. siekiant asmenis rinktis diplomatinę tarnybą ir joje pasilikti, taip užtikrinant kompetencijų kaupimą ir patirties bei institucinės atminties išsaugojimą, skirti rentas į pensiją iš diplomatinės tarnybos išėjusiems diplomatom, išstarnavusiems 25 ir daugiau metų.. Pažymėtina, kad nuo 2014 m. iki 2019 m. į pareigas konkurso būdu priimti 36 asmenys, o iš diplomatinės tarnybos išėjo 26 jauni diplomatai, tendencinga, kad jauni diplomatai nelinkę likti diplomatinėje tarnyboje, o tai gali lemti diplomatinės tarnybos stagnaciją ir patyrusio personalo mažėjimą ateityje. Siekiama įtvirtinti motyvacinį mechanizmą ne tik rinktis diplomatinę tarnybą, bet ir joje likti iki pat išėjimo į pensiją. Pažymėtina, kad ilgametė diplomatinės tarnybos patirtis ir per ilgametę tarnybą išugdytos kompetencijos itin vertinamos tarptautiniuose santykiuose, derybose ir reikalingos atstovaujant Lietuvos Respublikai. Atkreiptinas dėmesys, kad diplomatai yra statutiniai valstybės tarnautojai, tačiau skirtingai nei kitiems statutiniams valstybės tarnautojams, jiems, išėjusiems į pensiją iš diplomatinės tarnybos, nesuteikiama jokių papildomų garantijų (diplomatinė tarnyba yra vienintelė statutinė tarnyba, neįtraukta į valstybinių pensijų sistemą). DTĮ projektu siūloma bent iš dalies užtikrinti statutinių valstybės tarnautojų lygiateisiškumą ir diplomatom, kaip statutiniams valstybės tarnautojams, taikomų garantijų išėjus į pensiją, apimtį, atsižvelgiant į tarnybos ypatumus (pavyzdžiui, diplomatom yra privaloma rotacija į užsienio valstybes, kuri lemia sutuoktinių ir šeimos narių statuso, gyvenamosios ir socialinės aplinkos, darbo ir mokymosi sąlygų neapibrėžtumą,

socialinių ryšių nutraukimą ir pan., o nepaklusimas ministro įsakymui dėl paskyrimo gali būti priežastis nutraukti diplomato tarnybos sutartį. Siūloma nustatyti visiems vienodą rentos dydį – 2 pareiginės algos bazinius dydžius per mėnesį, atsižvelgiant į tai, kad toks dydis daugmaž atitinka visų priedų už rangą, atskaičius mokesčius, vidurkį. ;

3. DTĮ nuostatas, susijusias su ministerijos kanclerio statusu, suderinti su pasikeitusiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo ir VTĮ teisiniu reguliavimu, nustatančiu, kad ministerijos kancleris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, taip pat nustatyti, kad į ministerijos kanclerio pareigas būtų skiriamas diplomatas, dirbantis pagal neterminuotą diplomato tarnybos sutartį;

4. išspręsti praktikoje kylančius klausimus ir problemas:

4.1. susijusias su diplomatų, grįžtančių į pareigas URM po rotacijos, lygiaverčių pareigų nebuvimu ir pareiginės algos nustatymu;

4.2. susijusias su diplomatų, perkeltų į karjeros valstybės tarnautojų pareigas kitose valstybės institucijose, teisiniu statusu ir jų perkėlimo laikotarpiu taikytiniais Lietuvos Respublikos teisės aktais;

4.3. dėl Vyriausybei suteiktų įgaliojimų nustatyti atstovybių personalo nariams taikytinas išmokas ir koeficientus, nepakankamumo, dėl šiuo metu Vyriausybės nutarime įtvirtintų koeficientų, kurių nemini DTĮ, taikymo, taip pat dėl to, kad įstatymu užsienio reikalų ministrui nėra suteikta diskrecija indeksuoti Vyriausybės tvirtinamų koeficientų, nors Vyriausybė tokią diskreciją nustato;

4.4. dėl išlaidų, susijusių su gyvenamojo ploto nuoma: siūloma atsisakyti galimybės diplomatu ar kitam valstybės tarnautojui pasirinkti, ar gauti išmoką apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis, ar būti aprūpintu gyvenamosiomis patalpomis, taip pat – panaikinti galimybę atstovybei nuomoti darbuotojui gyvenamąsias patalpas (išskyrus rezidencijas); patikslinti išlaidų, kurios dengiamos suteikiant gyvenamąsias patalpas, sąrašą;

4.5. dėl užsienio kalbų mokymosi išlaidų padengimo diplomatų sutuoktiniams: siūloma įtvirtinti, kad diplomatų sutuoktiniams būtų galima apmokėti užsienio kalbų mokymosi išlaidas ne tik prieš išvykimą kartu su diplomatu, bet ir priimančiojoje valstybėje;

4.6 dėl atstovybėse dirbančių diplomatų ir valstybės tarnautojų vaikų ikimokyklinio ugdymo ir mokymosi išlaidų: šiuo metu Vyriausybė nustato procentinę tokių išlaidų kompensuojamąją dalį ir įtvirtina nebaigtinį kompensuojamųjų išlaidų sąrašą, nors tai ne visiškai atitinka jai DTĮ suteiktų įgaliojimų formuluotę. Valstybės tarnautojus į atstovybes paskyrusioms ar perkėlusioms institucijoms dažnai kyla klausimų dėl nebaigtinio kompensuojamųjų išlaidų sąrašo ar jų apskaičiavimo, kai, pavyzdžiui, vaikas mokosi ne visus mokslo metus ir pan., tačiau užsienio reikalų ministras neturi įgaliojimų nustatyti tvarkos, kuria vadovaujantis išlaidos būtų apskaičiuojamos ir apmokamos. Dėl šios priežasties užsienio reikalų ministrui siūloma suteikti įgaliojimus nustatyti tokių išlaidų apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką, taip pat – kokios išlaidos turėtų būti kompensuojamos.

5. DTĮ aiškiai nustatyti diplomatinio atstovo, kurio skyrimą ir statusą reglamentuoja DTĮ, ir DTĮ 1 priede nurodytos ambasadoriaus pareigybės ryšį, t. y. aiškiai įtvirtinti, kad diplomatinio atstovo paskirto diplomato DTĮ 1 priede nurodyta pareigybė yra ambasadorius;

6. išplėsti galimybes užsienio reikalų ministro sprendimu išduoti diplomatinis pasus karjeros, statutiniais valstybės tarnautojams ar pareigūnams, kai tai būtina įgyvendinant Seimo priimtuose teisės aktuose nustatytus užsienio politikos ir nacionalinio saugumo tikslus, ir jų šeimos nariams, atsižvelgiant į praktikoje kilusias problemas, kai tam tikrose valstybėse atsisakyta akredituoti diplomatinio paso neturinčius valstybės tarnautojo šeimos narius, taip pat į tai, kad tam tikrose valstybėse turėdamas diplomatinį pasą asmuo yra mažiau pažeidžiamas;

7. nustatyti, kad specialiesiems atašė, kurie nėra kiti valstybės tarnautojai (kaip tai suprantama DTĮ kontekste), taikomos tos pačios socialinės ir kitos garantijos kaip ir specialiesiems atašė, kurie yra kiti valstybės tarnautojai, taip pat – įtvirtinti specialiojo atašė sąvokos apibrėžimą, siekiant nustatyti atvejus, kada specialiuoju atašė gali būti ne valstybės tarnautojas;

8. vadovaujantis tarptautine teise ar praktika, gali atsirasti poreikis atšaukti atstovybėje dirbantį diplomata, pavyzdžiui, asmuo priimančiojoje valstybėje paskelbiamas *persona non grata*, esama situacijų, kai priimančioji valstybė pati neinicijuoja diplomato išsiuntimo iš šalies, bet reikalauja, kad siunčiančioji valstybė atšauktų diplomata pati. Tačiau šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas yra nepakankamas atšaukti pagal terminuotą diplomato tarnybos sutartį pareigas einantį asmenį ir šiuo pagrindu nutraukti su juo sudarytą sutartį;

9. atsižvelgiant į užsienio šalių diplomatinį pasų įrašų praktiką, atsisakyti perteklinio diplomatinio paso išdavimo pagrindo aprašymo diplomatiname pase ir leisti diplomatiname pase daryti įrašus, kurie būtų pakankami diplomatinio paso išdavimo pagrindui nurodyti, tačiau paliekantys galimybę nenurodyti konkrečių paso turėtojo pareigų, kai tai galėtų sukelti kliūčių diplomatinio paso turėtojui vykdyti tarnybines pareigas;

10. įtvirtinti vyriausiojo specialiojo kurjerio pareigybę, siekiant nustatyti trijų lygių pareigybes, atsižvelgiant į kitų viešojo sektoriaus institucijų darbuotojų pareigybių tinklo pavyzdžius, sudaryti galimybę nustatyti jiems specifinių aukštesnės kvalifikacijos ir patirties reikalaujančių funkcijų (pvz. apmokyti naujus darbuotojus ir Specialiosios tranzito schemos rezerve įrašytus asmenis, prižiūrėti, kaip laikomasi klientų aptarnavimo standarto ir kt.);

11. suderinti DTĮ nuostatas su Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1315, 9, 16, 18, 19, 32, 33, 34, 48, 53, 54 straipsnių, 2 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 33¹ straipsniu įstatymo projektu (reg. Nr. XIIP-4521) (toliau – VTĮ projektas Nr. XIIP-4521) siūlomu teisiniu reguliavimu ir įgyvendinti Konstitucinio Teismo 2019 m. balandžio 18 d. nutarime Nr. KT13-N5/2019 „Dėl Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo ir Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (toliau – LRKT nutarimas) pateiktas rekomendacijas dėl teisinio reguliavimo tobulinimo. Kartu taip pat siūloma nustatyti, kokios veiklos yra laikomos tarnybiniu nusižengimu ir nustatyti mažareikšmio tarnybinio nusižengimo sąlygas;

12. Atsisakyti diplomatinio rango suteikimo pirma laiko kaip skatinimo priemonės ir tarnybinės veiklos vertinimo rezultato, atsižvelgiant į tai, kad skatinimo priemonių yra pakankamai, o diplomatinio rango suteikimas anksčiau nustatyto laiko dažnai demotyvuoja diplomatus, kuriems tokia skatinimo priemonė nepritaikoma.

13. patikslinti kai kurių DTĮ nuostatų formuluotes, siekiant teisinio aiškumo.

DTĮ projekto lydimasis Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projektas) parengtas siekiant tinkamai į teisinę sistemą inkorporuoti DTĮ projektu siūlomus DTĮ pakeitimus, susijusius su diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų sutuoktinių socialiniu draudimu jų paskyrimo dirbti į atstovybes laikotarpiu.

DTĮ projekto lydimasis Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymo Nr. X-1262 25 straipsnio ir Įstatymo priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Delegavimo įstatymo projektas) parengtas siekiant patikslinti Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymo (toliau – Delegavimo įstatymas) priedą atsižvelgiant į DTĮ

projektu keičiamą diplomatų pareigybių grupių skaičių, taip pat – atsižvelgiant į pakeitimus, susijusius su gyvenimo lygio vietos koeficiento ir jo taikymo sistemos pakeitimu.

DTĮ projekto lydimieji Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 61 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – KASOKTĮ projektas) bei Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 64¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – ŽĮ projektas) teikiami atsižvelgiant į DTĮ projektu keičiamą teisinį reguliavimą, susijusį su kompensacijomis ir išmokomis, kurių dydžiams siūloma taikyti gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientus ir jų korekcinis koeficientus, kitomis numatytomis garantijomis, kurios yra aktualios ir į diplomatinės atstovybės, atstovybės prie tarptautinių organizacijų, taip pat į tarnybą užsienio valstybių ar tarptautinėse karinėse ar gynybos institucijose perkeltiems kariams ir žvalgybos pareigūnams, kurių statusą ir aprūpinimo sąlygas nustato atitinkamai KASOKTĮ ir ŽĮ.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

DTĮ projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, rengėjas – darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2019 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-203 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ (darbo grupės vadovas – Teisės ir tarptautinių sutarčių departamento direktorius Andrius Namavičius, tel. 870652530, el. p. andrius.namavicius@urm.lt).

DTĮ projektas parengtas atsižvelgiant į URM darbuotojų atstovų pasiūlymus ir suderintas su Užsienio reikalų ministerijos darbo taryba (pirmininkas Saulius Valainis, tel. 8706 5 2252, el. p. saulius.valainis@urm.lt).

KASOKTĮ ir ŽĮ projektus parengė Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, tiesioginės rengėjos - Jelena Mėlinienė, tel. (8 5) 273 5714, el. p. jelena.melinienė@kam.lt; Greta Borkienė, tel. (8 5) 265 7512, el. p. greta.borkiene@kam.lt; Audronė Jakučionienė, tel. 8 680 62 219, el. p. audronej@aotd.kam.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Šiuo metu DTĮ nustato skirtingas pareigybes Užsienio reikalų ministerijoje ir atstovybėse, kai kurioms žemesnei pareigybių grupei priskirtoms pareigybėms nėra lygiaverčių pareigų (pavyzdžiui, skyriaus patarėjui), taip pat nors pagal šiuo metu galiojantį DTĮ Lietuvos Respublikos diplomatinis atstovas (ambasadorius) gali reziduoti Lietuvos Respublikoje, tačiau tokios pareigybės Užsienio reikalų ministerijos pareigybių lentelėje nėra.

DTĮ nustato, kad užsienio reikalų ministras sudaro Diplomatus atestacijos komisiją ir tvirtina jos nuostatus, tačiau nenustato jokių ribojimų dėl jos sudėties.

DTĮ nustatyta galimybė asmeniui, su kuriuo DTĮ nustatytais atvejais buvo sudaryta terminuota diplomatinės tarnybos sutartis, jai pasibaigus kreiptis į užsienio reikalų ministrą ir prašyti sudaryti nuolatinę diplomato tarnybos sutartį, tačiau nenustatytas minimalus tokios terminuotos diplomato tarnybos sutarties terminas, kad asmuo įgytų teisę kreiptis į užsienio reikalų ministrą su atitinkamu prašymu. DTĮ 37 straipsnio 2 d. nustato, kad priimant asmenį į diplomato pareigas, nustatomas žemiausias atitinkamai pareigybei nustatytas pareiginės algos koeficientas. Tačiau aiškiai

nenurodyta, kad ši nuostata taikytina ir sudarant nuolatinės diplomato tarnybos sutartis su asmenimis, kurie anksčiau ėjo diplomato pareigas terminuotos diplomato tarnybos sutarties pagrindu.

DTĮ nenumato galimybės sudaryti diplomatui, kurio tarnybinė veikla įvertinta nepatenkinamai, jo tarnybinės veiklos gerinimo plano (tokia galimybė įtvirtinta valstybės tarnautojams VTĮ), taip pat įtvirtinta galimybė su diplomatu iškart jo veiklą įvertinus nepatenkinamai, nutraukti diplomato tarnybos sutartį ar terminuotą diplomato tarnybos sutartį.

Nors diplomatai yra statutiniai valstybės tarnautojai, skirtingai nei kitiems statutiniams valstybės tarnautojams, jiems, išėjusiems į pensiją iš diplomatinės tarnybos, nesuteikiama jokių papildomų garantijų (diplomatinė tarnyba yra vienintelė statutinė tarnyba, neįtraukta į valstybinių pensijų sistemą). DTĮ nustato atvejus, kai asmuo išlaiko diplomatinį rangą iki gyvos galvos (Lietuvos Respublikos nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus, Lietuvos Respublikos nepaprastojo pasiuntinio ir įgaliotojo ministro rangai, taip pat iki gyvos galvos išlaikomi ministro patarėjo, patarėjo, pirmojo sekretoriaus, antrojo sekretoriaus, trečiojo sekretoriaus ar atašė diplomatiniai rangai, jeigu asmuo išeina iš diplomatinės tarnybos sukažęs teisės gauti senatvės pensiją amžių), tačiau tokio diplomatinio rango turėjimas nesiejamas su jokiais teisiniais padariniais. Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalis nustato, kad Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis renta Vyriausybės nutarimu skiriama 1940-1990 metais Lietuvos Respublikai atstovavusiems diplomatomis arba jų našlėms.

Diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų, dirbančių atstovybėse, sutuoktiniai pagal DTĮ ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymą draudžiami valstybės lėšomis pensijų, motinystės, nedarbo socialiniu draudimu. Jie draudžiami valstybės lėšomis atitinkamai nuo diplomato ar kito valstybės tarnautojo 0,5 pareiginės algos, o kai nurodytos 0,5 pareiginės algos suma nesiekia Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos, – nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Atitinkamos įmokos už Respublikos Prezidento ir pagal delegavimo sutartį deleguoto asmens sutuoktinius skaičiuojamos nuo 0,5 darbo užmokesčio, o ne pareiginės algos.

Iki 2018 m. gruodžio 31 d. galiojęs Vyriausybės 1999 m. lapkričio 5 d. nutarimas Nr. 1235 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos veiklos“ numatė galimybę apmokėti atstovybės darbuotojų išlaidas už naudojimąsi viešuoju transportu tarnybos reikmėms. Atsižvelgiant į tai, kad nurodyta nuostata neturėjo įstatyminio teisinio pagrindo, nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojusiame Socialinių ir kitų garantijų, susijusių su darbu Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir specialiosiose misijose, suteikimo ir jų taikymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1393 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 1393), jos buvo atsisakyta.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 6, 13, 18, 22, 24, 26, 29¹, 30, 31¹, 38, 45 ir 46 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1371 9 ir 13 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 8¹ straipsniu įstatymas, priimtas 2018 m. gruodžio 20 d., įtvirtino, kad ministerijos kancleris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, tačiau DTĮ teisinis reguliavimas šiuo aspektu nebuvo keičiamas. DTĮ šiuo metu, atsižvelgiant į anksčiau galiojusios Vyriausybės įstatymo redakcijos nuostatas, nustato, kad diplomatas, į ministerijos kanclerio pareigas Vyriausybės įstatyme nustatytai kadencijai skiriamas atrankos būdu, gali būti skiriamas antrai kadencijai iš eilės ir tokiu atveju atranka neorganizuojama; DTĮ taip pat nustato ministerijos kanclerio pareiginę algą, nors kitų politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų, įskaitant

viceministrus, pareiginė alga nustatyta VTĮ. Atitinkamai DTĮ reglamentuoja teisinių santykių, susijusių su kitais ministerijos politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojais – viceministrais – ypatumus, tačiau analogiškai ypatumai dėl ministerijos kanclerio nenustatomi. Egzistuoja kolizija tarp Vyriausybės įstatymo, VTĮ ir DTĮ.

DTĮ ir VTĮ nustato galimybę diplomata perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas kitoje valstybės institucijoje (Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijoje, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje ir kt.), kartu DTĮ įtvirtina, kad tokiu atveju diplomatas išlaiko savo diplomatinį rangą, tačiau minėtuose įstatymuose aiškiai nenurodyta, kuris įstatymas – VTĮ ar DTĮ – turėtų būti taikomas diplomato, perkeltą į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, teisei padėčiai, teisėms ir pareigoms apibrėžti.

DTĮ 1 priede numatyta 11 pareigybių grupių, lygiavertės diplomatų pareigos išdėstytos taip, kad tam tikrais atvejais nėra galimybių po rotacijos diplomato paskirti į lygiavertes pareigas, taip susidaro situacija, lemianti nuoseklios karjeros nebuvimą. DTĮ 37 straipsnio 3 dalyje kalbama tik apie perkeliama, laikinai perkeliama, atkuriančio statusą diplomato pareiginę algą, tačiau yra pareigų, į kurias diplomatas yra ne perkeliamas, o skiriamas (pavyzdžiui, diplomatinis atstovas). Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą į žemesnes pareigas perkeliama ar atkuriančiam statusą diplomatu nustatomas 0,5 mažesnis pareiginės algos koeficientas nei turėtas.

DTĮ 37 straipsnio 3 dalis nustato taisyklės dėl pareiginės algos nustatymo kitais atvejais, nei nustatyti DTĮ 43 straipsnio 4 dalyje, tačiau DTĮ 43 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad diplomatų, į pareigas ministerijoje grįžtančių pagal šį straipsnį, pareiginė alga nustatoma DTĮ 37 straipsnio 3 dalies 1 arba 3 punkte nustatyta tvarka. Nuostatos tarpusavyje nėra suderinamos.

Nutarimas Nr. 1393 nustato, kad:

- tam tikriems atstovybėse dirbančių darbuotojų socialinių garantijų dydžiams taikomi gyvenimo lygio vietos koeficientas, kurį sudaro bazinis ir motyvacinis koeficientai (darbuotojams, dirbantiems atstovybėse pagal darbo sutartis, taikomas tik bazinis gyvenimo lygio vietos koeficientas), gyvenamųjų patalpų nuomos lygio koeficientas, kurie nėra minimi įstatyme;

- atstovybės darbuotoją paskyrusios, perkėlusios ar priėmusios dirbti atstovybėje institucijos vadovas, atsižvelgdamas į Lietuvos ekonominę padėtį, valiutos kurso svyravimus, valstybės ar miesto, kuriame yra atstovybė, ypatumus, gyvenimo lygio kitimus, nekilnojamojo turto nuomos rinkos kainų pasikeitimus, turi teisę laikinai ne dažniau kaip kartą per ketvirtį iki 30 procentų didinti (mažinti) sveikatos draudimo metų išlaidų ribą, gyvenimo lygio vietos koeficientus visoms arba atskiroms išlaidų rūšims ir gyvenamųjų patalpų nuomos lygio vietos koeficientus. DTĮ nenustato įgaliojimo įstaigos vadovui indeksuoti Vyriausybės patvirtintus koeficientus;

- diplomatu ir kitam valstybės tarnautojui kartu su juo gyvenančių vaikų (įvaikių) ir išlaikytinių, nurodytų Diplomatines tarnybos įstatymo 85 straipsnio 3 dalyje, ikimokyklinio ugdymo išlaidoms, kurių sąrašas pateikiamas, padengti diplomata ar kitą valstybės tarnautoją į atstovybę paskyrusi ar perkėlusį institucija kompensuoja 100 procentų ikimokyklinio ugdymo išlaidų, jei tokios išlaidos sudaro iki 3 000 eurų (įskaitytinai) kiekvienam vaikui (įvaikiui) ar išlaikytiniui per metus ir, prireikus, 45 procentus ikimokyklinio ugdymo išlaidų dalies, viršijančios nurodytą sumą. Vaikų, paprastai nuo 6 metų, mokymosi išlaidoms, kurių sąrašas nustatomas, padengti, kol jie įgis vidurinį išsilavinimą, bet ne ilgiau iki jiems sukaks 20 metų, diplomata ar kitą valstybės tarnautoją į atstovybę paskyrusi ar perkėlusį institucija kompensuoja 100 procentų mokymosi išlaidų, jei tokios išlaidos sudaro iki 8 000 eurų (įskaitytinai) kiekvienam vaikui (įvaikiui) ar išlaikytiniui per mokslo metus ir, prireikus, 80 procentų mokymosi išlaidų dalies, nurodytą sumą. Nutarimu Nr. 1393 nustatomas

nebaigtinis kompensuojamųjų išlaidų sąrašas, t. y. jis apima ir mokymosi išlaidas, kurias ugdymo įstaiga nustato kaip privalomas.

DTĮ nustato, kad atstovybėje dirbančiam diplomatui (išskyrus diplomatinį atstovą) ar kitam valstybės tarnautojui jo pasirinkimu kas mėnesį skiriama išmoka apsirūpinti jo pareigybę ir šeimos narių skaičių atitinkančiomis gyvenamosiomis patalpomis ir komunalinėms bei ryšių išlaidoms padengti arba esant galimybei suteikiamos jo pareigybę ir šeimos narių skaičių atitinkančios gyvenamosios patalpos. Pagal Nutarimą Nr. 1393 diplomatui ar kitam valstybės tarnautojui gali būti suteiktos tiek gyvenamosios patalpos, Užsienio reikalų ministerijos valdomos patikėjimo teise ar nuomojamos kartu su atstovybės patalpomis, tiek gyvenamosios patalpos, išnuomos atstovybės vardu. Jeigu darbuotojui suteikiamos atstovybės vardu išnuomos patalpos, negali būti viršyta gyvenamųjų patalpų nuomos metų išlaidų norma, atitinkanti diplomatui ar kitam valstybės tarnautojui nustatytą išmokos apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis ir komunalinėms bei ryšių išlaidoms padengti dydį. Nutarimas Nr. 1393 nustato rezidencijos nuomos metų išlaidų normą, taip pat nustato, kokios išlaidos įskaičiuojamos į rezidencijos nuomos metų išlaidų normą.

DTĮ 89 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad kartu su diplomatu, paskirtu dirbti į atstovybę, vyksiančiam jo sutuoktiniui užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka gali būti apmokamos vienos iš oficialių valstybės, kurioje yra diplomatinė atstovybė, konsulinė įstaiga ar specialioji misija, kalbų ar kitos pagal poreikį užsienio kalbos mokymosi išlaidos.

DTĮ pateikta Lietuvos Respublikos diplomatinio atstovo sąvoka, taip pat nustatoma jo skyrimo į pareigas ir atšaukimo iš jų tvarka ir pan., tačiau DTĮ 1 priede tokios pareigybės nėra, jame įtvirtinta ambasadoriaus pareigybė ir, nors praktikoje diplomatinis atstovas ir yra suprantamas kaip ambasadorius, DTĮ kontekste šis sąryšis nėra aiškiai įtvirtintas. Skiriant diplomatinį atstovą, Vyriausybės nutarimuose ir Respublikos Prezidento dekretuose, priklausomai nuo tarptautinės praktikos, jie įvardijami nepaprastaisiais ir įgaliojaisiais ambasadoriais ir/ar nuolatiniais atstovais.

DTĮ 61 straipsnio 1 dalyje nurodyta bendra taisyklė, kad nuosekliai aukštesnis negu turėtas diplomatinis rangas suteikiamas ne anksčiau kaip po 4 metų nuo turimo diplomatinio rango suteikimo. Ši bendra taisyklė netaikoma aukščiausiems, t. y. Respublikos Prezidento teikiamiems, diplomatiniams rangams, taip pat pirma laiko (bet ne anksčiau kaip 2 metai po ankstesnio diplomatinio rango suteikimo) diplomatinis rangas gali būti suteiktas įvertinus diplomato tarnybinių veiklų labai gerai.

Pagal DTĮ 65 straipsnio 1 dalies 19 punktą karjeros ir statutiniais valstybės tarnautojams ar pareigūnams, jei jiems netaikomos kitos diplomatinio pasų išdavimo sąlygos, diplomatiniai pasai išduodami tik išimtiniais atvejais, kai tai būtina įgyvendinant Seimo priimtuose teisės aktuose numatytus užsienio politikos ir nacionalinio saugumo tikslus. Sprendimą dėl diplomatinio pasų išdavimo tokiems asmenims priima užsienio reikalų ministras.

Lietuvos Respublikos specialiųjų atašė nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1407 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų atašė nuostatų patvirtinimo“, įtvirtinta Lietuvos Respublikos specialiojo atašė sąvoka ir nurodyta, kad specialusis atašė paprastai yra valstybės tarnautojas. Specialiųjų atašė, turinčių valstybės tarnautojo, žvalgybos pareigūno, kario ar panašų statusą, socialines garantijas, dirbant atstovybėse, nustato atitinkamai DTĮ ar Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas ar kiti specialieji įstatymai, tačiau specialiųjų atašė, dirbančių pagal darbo sutartis, kurių statuso nereglamentuoja specialūs įstatymai, socialinės garantijos prilygintos taikomoms valstybės tarnautojams tik Nutarimu Nr. 1393.

DTĮ 66 straipsnio 2 dalis nustato, kad diplomatiniam pase daromi konkretūs įrašai apie diplomatinio paso išdavimo pagrindą (turi būti įvardijamos asmens einamos ar eitos pareigos ar giminystės ryšiai ir pan.).

DTĮ 45 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad terminuotoje diplomato tarnybos sutartyje *inter alia* nurodoma, kad sutartis pasibaigia diplomata atšaukus iš pareigų šio įstatymo nustatyta tvarka arba pasibaigus sutarties terminui. Šio straipsnio 2 dalis nustato, kad užsienio reikalų ministras turi teisę šio įstatymo 92 straipsnyje nustatytais pagrindais nutraukti terminuotą diplomato tarnybos sutartį ir atšaukti iš pareigų paskirtą dirbti diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje ar į specialiąją misiją paskirtą diplomata. Tačiau DTĮ 92 straipsnis nenustato pagrindo, kuriuo remiantis būtų galima atšaukti pagal terminuotą diplomato tarnybos sutartį dirbantį diplomata, kai to oficialiai, pavyzdžiui, Vienos konvencijos dėl diplomatinio santykių 9 straipsniu, ar neoficialiai to prašo priimančioji institucija.

DTĮ 96 straipsnio 3 dalis įtvirtina specialiojo kurjerio ir vyresniojo specialiojo kurjerio pareigybes ir nustato jiems pareiginės algos koeficientus, vyriausiojo specialiojo kurjerio pareigybės nėra.

DTĮ ir VTĮ teisinis reguliavimas dėl valstybės tarnautojų ir diplomatų tarnybinės atsakomybės yra analogiškas, dėl šios priežasties LRKT nutarimo nuostatos dėl VTĮ teisinio reguliavimo yra aktualios ir dėl DTĮ teisinio reguliavimo. DTĮ šiuo metu nėra nustatyta, kas yra laikoma tarnybiniu nusižengimu ir mažareikšmiu tarnybiniu nusižengimu. DTĮ taip pat nenustato asmenų, dėl kurių pradėtas tarnybinio nusižengimo tyrimas, teisių šiame procese. Šios procesinės teisės (teisė teikti įrodymus, paaiškinimus, pareikšti nušalinimą, gauti priimtus sprendimus, juos skusti ir t. t.) šiuo metu nustatytos Vyriausybės nutarime, reglamentuojančiame tarnybinių nuobaudų skyrimą valstybės tarnautojams (įskaitant diplomatus), nors pagal konstitucinę doktriną (LRKT nutarimo nuostatas) minėtos teisės (procesinės garantijos) turi būti įtvirtintos įstatyme. DTĮ 71 straipsnio 2 dalies yra nurodomas perteklinis teisinis reguliavimas ir pateikiamos nuorodos į Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymą ir Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymą.

DTĮ nesisteningai vartojamos kategorijos „pareiginės algos koeficientas“, „pareiginė alga“, todėl siekiama patikslinti ir, kur tinkama, suvienodinti vartojamas sąvokas, siekiant teisinio aiškumo.

Delegavimo įstatymas nustato diplomatom, deleguotiems į tarptautines, Europos Sąjungos ar užsienio valstybių institucijas, taikytinus su darbu užsienyje susijusių išlaidų kompensacijos koeficientus, kurie nustatyti atsižvelgiant į tai, kad DTĮ nustato 11 diplomatų pareigybių grupių. Delegavimo įstatyme nustatyta, kad šiame įstatyme nustatyti su darbu užsienyje susijusių išlaidų kompensacijos dydžiai dauginami iš gyvenimo lygio vietos koeficiento. Socialinių garantijų deleguotiems asmenims dydžių aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 639, nustato, kad taikomas gyvenimo lygio vietos koeficientas, kurį sudaro bazinio gyvenimo lygio vietos koeficiento ir papildomo (motyvacijos) gyvenimo lygio vietos koeficiento (jeigu toks nustatytas) dydžių, nustatytų Socialinių ir kitų garantijų, susijusių su darbu Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir specialiosiose misijose, suteikimo ir jų taikymo tvarkos aprašo, patvirtinto Nutarimu Nr. 1393, 1 priede, suma (toliau – gyvenimo lygio vietos koeficientas). Kai deleguotas asmuo vyksta dirbti į atitinkamos valstybės miestą, kuriam nėra nustatytas gyvenimo lygio vietos koeficientas, taikomas to atitinkamos valstybės miesto gyvenimo lygio vietos koeficientas (jeigu toks nustatytas), kuriam jis nustatytas didžiausias. Valstybėse, kurioms nenustatyti gyvenimo lygio vietos koeficientai, taikomas gyvenimo lygio vietos koeficientas – 1,2.

Keičiami KASOKTĮ ir ŽĮ straipsniai nustato karių ir žvalgybos pareigūnų, laikinai perkeltų tarnauti į tarptautines ir užsienio valstybių karines ar gynybos institucijas, socialines garantijas, kurios siejamos su DTĮ nustatytu teisiniu reguliavimu, taip pat juose vartojama gyvenimo lygio vietos koeficiento kategorija, kurios, atsižvelgiant į DTĮ projektu siūlomus pakeitimus, neliks.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

DTĮ projektu siūloma:

- patikslinti ministerijoje dirbančių diplomatų pareigybių sąrašą ir suvienodinti ministerijoje dirbančių diplomatų pareigybių pavadinimus su pareigybėmis, kurios yra atstovybėse (ambasadorius, reziduojantis Lietuvos Respublikoje, įgaliotasis ministras, ministras patarėjas, patarėjas); atitinkamai atsisakyti dalies pareigybių, susietų su konkrečiu administracijos padaliniu, (departamento patarėjas, skyriaus patarėjas), kad būtų galimybė juos paskirti į skirtingus administracijos padalinius (skyrių, departamentą, grupę), ir suvienodinti skyrių vedėjų, nepriklausomai nuo to, ar jie vadovauja skyriui, esančiam kitame struktūriniame padalinyje, ar jame nesančiame, pareiginės algos koeficientų intervalus;

- patikslinti ministerijos ir atstovybių pareigybių sąrašą ir sumažinti atvejų, kai ministerijoje esančios pareigos neturi lygiaverčių pareigų atstovybėje, ir taip užtikrinti ministerijoje ir atstovybėse dirbančių diplomatų lygiaverčių pareigų balansą rotacijos atvejais;

- atsižvelgti į Užsienio reikalų ministerijos darbuotojų atstovų pasiūlymus (DTĮ nustatyti kriterijų Atestacijos komisijos sudėčiai, kad didžiąją jos narių dalį sudarytų pagal nuolatines diplomato tarnybos sutartis dirbantys diplomatai; DTĮ nustatyti terminą (bent 2 metai), kuriam suėjus asmuo, su kuriuo buvo sudaryta terminuota diplomato tarnybos sutartis, jai pasibaigus galėtų DTĮ nustatytais atvejais kreiptis į užsienio reikalų ministrą, kad su juo būtų sudaryta diplomato tarnybos sutartis; įtvirtinti galimybę po vertinimo diplomatui sudaryti jo veiklos gerinimo planą ir su juo nutraukti sutartį tik tuo atveju, jei jis įvertinamas nepatenkinamai šiam planui pasibaigus; pensiją, motinystės ir nedarbo socialinio draudimo įmokų už atstovybėse dirbančių diplomatų ir jo šeimos narių sutuoktinius dydį sieti ne su diplomato ar valstybės tarnautojo pareigine alga, o su jų darbo užmokesčiu; nustatyti, kad į pensiją išėjusiam iš diplomatinės tarnybos, turinčiam 25 metų diplomatinės tarnybos stažą ir pagal DTĮ nuostatas išlaikiusiam diplomatinį rangą iki gyvos galvos asmeniui mokama renta, kurios dydis vienodas visiems – 2 pareiginės algos baziniai dydžiai (toks dydis daugmaž atitinka priedų už diplomatinį rangus, atskaičius mokesčius, vidurkį); įtvirtinti galimybę kompensuoti ar apmokėti viešojo transporto išlaidas tarnybos reikmėms atstovybėse dirbantiems darbuotojams). DTĮ projektu numatoma, kad renta skiriama nuo prašymo pateikimo dienos, todėl jeigu asmuo prašymo nepateiks, renta nebus mokama, o jeigu prašymą pateiks praėjus tam tikram laikui po išėjimo į pensiją dienos, už atitinkamą praleistą laikotarpį renta nebus skiriama. DTĮ projektu taip pat nustatomos sąlygos rentai gauti: asmuo turi turėti Lietuvos pilietybę, negauti valstybinės pensijos ar kitos iš valstybės biudžeto mokamos pensinio pobūdžio išmokos, neturėti teistumo dėl tyčinio nusikaltimo ir turėti diplomatinį rangą, tačiau negauti priedo už jį (toks atvejis galimas, pavyzdžiui, jeigu 65 metus sukakęs buvęs diplomatas priimamas į viceministro pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindais ir su juo sudaroma terminuota diplomato tarnybos sutartis). Vyriausybė ar jos įgaliota institucija nustatys rentų skyrimo ir mokėjimo tvarką. Pažymėtina, kad, pavyzdžiui, Latvijos Respublikoje nuo 2007 m. sausio 1 d. galioja Tarnybinių pensijų diplomatams įstatymas, nustatantis, kad diplomatai, išdirbę tam tikrą laiką diplomatinėje tarnyboje

(bendra taisyklē – 20 metū ir daudiau), turi teisē gauti tarnybīnē diplomato pensijā, kurā sudaro iki 80 procentū jū pareigīnēs algos dydžio¹.

Atsižvelgus į darbuotojų atstovų pasiūlymus, būtų pagerintas diplomatų ir kitų ministerijoje ir atstovybėse dirbančių asmenų garantijų paketas, o tai sudarytų galimybę pritraukti į diplomatinę tarnybą kompetentingus asmenis ir išlaikyti juos diplomatinėje tarnyboje. Būtų aiškiai įtvirtinta, kad didžiąją balsų dalį Atestacijos komisijoje turi diplomatinėje tarnyboje nuolat pareigas einantys asmenys (karjeros diplomatai), o ne politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, su kuriais sudarytos terminuotos diplomato tarnybos sutartys. Sumažinus politinio proceso dalyvių įtaką priimant karjeros diplomatams reikšmingas rekomendacijas, padidėtų diplomatų pasitikėjimas Atestacijos komisijos priimtais sprendimais. Nustačius, kad diplomato tarnybos sutartį po terminuotos sutarties pasibaigimo galima būtų sudaryti ne anksčiau kaip po 2 metų, būtų įvestas tam tikras išbandymo terminas ir sprendimas dėl nuolatinės diplomato tarnybos sutarties sudarymo būtų priimtas tik tuo atveju, kai atitinkamas asmuo jau yra įrodęs savo kompetencijas ne tik darbdaviui, bet ir kitiems diplomatams. Būtų užkirstas kelias galimam piktnaudžiavimui ir nepagrįstų sprendimų priėmimui ;

- patikslinti DTĮ nuostatas, susijusias su ministerijos kanclerio statusu, kad jos būtų suderintos su Vyriausybės įstatymo ir VTĮ teisiniu reguliavimu, nustatančiu, kad ministerijos kancleris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas;

- atisakyti diplomatinio rango suteikimo pirma laiko kaip vertinimo rezultato ir taip įtvirtinti tik bendrą taisyklę, kad nuosekliai aukštesnis diplomatinis rangas diplomatui suteikiamas ne anksčiau kaip po 4 metų (išskyrus asmens, kuris skiriamas diplomatinio atstovu, diplomatinį rangą). Diplomatus skatinimo priemonių, kaip ir jų veiklos vertinimo rezultatų alternatyvų yra pakankamai, o atvejai, kai diplomatinis rangas suteikiamas anksčiau laiko, atskirais atvejais demotyvuoja kitus diplomatus, kuriems pritaikomos kitos skatinimo priemonės, juos įvertinus labai gerai. Priėmus šį pasiūlymą būtų užtikrintas nuoseklesnis diplomatinio rango suteikimo eiliškumas.

- aiškiai įtvirtinti, kad diplomatams, perkeltiems į karjeros valstybės tarnautojų pareigas kitose valstybės institucijose, taikomos DTĮ 43 straipsnio 4 dalies ir *mutatis mutandis* VTĮ nuostatos, atitinkamai diplomatai, laikinai einantys karjeros valstybės tarnautojų pareigas, vertinami institucijose, į kurias jie perkelti, jiems einant pareigas, į kurias jie perkelti, vadovaujantis VTĮ nuostatomis. Tokiu būdu būtų išspręsta praktikoje egzistuojanti problema, kad skirtingos valstybės institucijos, į kurias eiti karjeros valstybės tarnautojų pareigų perkelti diplomatai, skirtingai taiko įstatymų nuostatas; būtų užtikrintas tokių perkeltų diplomatų lygiateisiškumas ir vienodos garantijos;

¹ Law on Service Pensions for Diplomats [interaktyvus]. Likumi. Legal Acts of the Republic of Latvia, 2015 [žiūrėta 2020-01-15]. <https://likumi.lv/ta/en/en/id/147918#_ftn1>

Nurodytasis įstatymas numato, kad teisę į valstybinę pensiją turi: 1) diplomatas, sulaukęs 55 metų amžiaus ir kurio darbo stažas diplomatinėje tarnyboje yra ne mažesnis nei 20 metų; 2) diplomatas, nepriklausomai nuo amžiaus, kuris atleistas iš tarnybos dėl ligos, pareigybės panaikinimo ar valstybės tarnautojų skaičiaus sumažinimo ir kurio darbo stažas diplomatinėje tarnyboje yra ne mažesnis nei 20 metų; 3) diplomatas, kuris iki 2012 m. gruodžio 31 d. sulaukė 60 metų ar senatvės pensijos amžiaus ir kurio bendra draudiminio laikotarpio trukmė ir atitinkama tarnybos trukmė yra ne mažesnė nei 35 metai, iš kurių bent 15 metų dirbta diplomatinėje ar konsulinėje tarnyboje. Diplomato, sulaukusio 55 metų amžiaus valstybinę pensiją sudaro 65 procentus; atleisto iš pareigų dėl ligos, pareigybės panaikinimo ar valstybės tarnautojų skaičiaus sumažinimo – 40 procentų, o sulaukusio 60 metų amžiaus – 80 procentų trejų paskutinių metų vidutinio darbo užmokesčio.

- nustatyti, kad atstovybėje dirbančių darbuotojų išmokoms, kompensacijoms, išlaidų normoms ar riboms (su darbu užsienyje susijusių išlaidų kompensacijai, sveikatos draudimo ar sveikatos priežiūros išlaidų riboms, išmokų apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis dydžiams, atitinkamai – gyvenamųjų patalpų nuomos metų išlaidų normai, vienkartinės įsikūrimo išmokos dydžiui ir darbuotojų, dirbančių atstovybėse pagal darbo sutartis, pareiginei algai) taikomas gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientas, kurį nustato Vyriausybė. Taip pat siūloma įstatymu suteikti užsienio reikalų ministrui teisę, atsižvelgiant į Lietuvos ekonominę padėtį, valiutos kurso svyravimus, valstybės ar miesto, kuriame yra atstovybė, ypatumus, įskaitant nusikalstamumo, taršos, klimato rodiklius, sveikatos apsaugos lygį, religinius ir kultūrinius skirtumus, gyvenamųjų patalpų nuomos rinkos kainas, kitas svarbias aplinkybes, nustatyti gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų korekcinius koeficientus (toliau – korekciniai koeficientai), kuriais jis galėtų ne daugiau kaip 50 procentų padidinti ar ne daugiau kaip 25 procentais sumažinti Vyriausybės nustatytą gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientą visoms ar atskiroms išlaidų rūšims, kurioms jis taikomas. Šiuo pasiūlymu siekiama nustatyti aiškią koeficientų taikymo tvarką ir ją įtvirtinti įstatyme, o ne Vyriausybės nutarimu; taip pat siūloma įstatyme įtvirtinti šiuo metu Vyriausybės nutarimu ministrui suteiktą diskreciją didinti ar mažinti Vyriausybės nutarimu patvirtintus gyvenimo lygio vietos koeficientus ir atskiras išlaidų normas ar koeficientus, atsižvelgiant į objektyvius kriterijus, lemiančius valstybės ar miesto patrauklumą ir motyvaciją ten vykti, taip pat – į galimus laikinus ir staigius pasikeitimus, kurie reikalauja greitų sprendimų (valiutos kurso svyravimai). Taip pat siekiant teisinio aiškumo, siūloma atsisakyti šiuo metu įstatyme neįtvirtinto, bet Vyriausybės nutarimu taikomo gyvenamųjų patalpų nuomos lygio vietos koeficiento, nes ir šiuo metu taikomi gyvenamųjų patalpų nuomos lygio vietos koeficientai didžiąja dalimi sutampa su gyvenimo lygio vietos baziniais koeficientais. Planuojama, kad gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientą Vyriausybė tvirtins atsižvelgdama į EUROSTAT duomenis (išskyrus tam tikras valstybes, pvz. JAV ir Japoniją, kur lyginant su EUROSTAT, reiktų didesnių koeficientų), tačiau taikydama ne mažesnę kaip Vilniaus koeficientą (atitinkamai perskaičiuojant EUROSTAT duomenis, Vilnius bus atskaitos taškas). Nutarimas Nr. 1393 nustato, kad gyvenimo lygio vietos koeficientas susideda iš bazinio ir papildomo (motyvacijos) koeficientų. Gyvenimo lygio vietos papildomo (motyvacijos) koeficiento sudedamosios dalies atitikmuo įstatyme – korekciniai koeficientai. Šiuo metu Vyriausybė suteikia diskreciją atskiriems ministrams keisti tam tikras išlaidų normas, ribas ir pan., t. y. iki 30 procentų jas didinti ar mažinti. Siūloma tokią diskreciją suteikti tik užsienio reikalų ministrui, viena vertus, siekiant užtikrinti, kad visiems atstovybės personalo nariams būtų taikomos vienodos sąlygos, kita vertus, atsižvelgiama į tai, kad įvairios institucijos, pačios indeksuodamos koeficientus, paprastai kreipiasi į Užsienio reikalų ministeriją gairių ir pasiūlymų. Pažymėtina, kad Europos išorės veiksmų tarnyba taiko priedą už sunkumus, su kuriais susiduria asmuo, išvykęs dirbti į užsienio valstybę ar joje stažuotis (angl. *allowance for living conditions* arba jo atitikmuo *monthly hardship contribution*). Jis gali svyruoti, priklausomai nuo valstybės, į kurią vykstama, sveikatos ir jos priežiūros įstaigų aplinkos, saugumo situacijos, klimato, izoliacijos laipsnio ir kitų vietos sąlygų, nuo 10 iki 40 procentų mėnesinio darbo užmokesčio ar išmokos. Atsižvelgiant į tai, kad siūloma suteikti teisę užsienio reikalų ministrui nustatyti korekcinius koeficientus ne tik dėl ilgalaikių, bet ir staigių ir neaiškių laikotarpį trunkančių aplinkybių, tokių kaip valiutos kurso svyravimas, siūloma leisti juos nustatyti tiek į neigiamą (iki 25 proc.), tiek į teigiamą (iki 50 proc.) pusę. Siūloma nustatyti gana plačią užsienio reikalų ministro diskreciją nustatant korekcinius koeficientus, atsižvelgiant į tai, kad vietoj kelių šiuo metu Vyriausybės nustatytų koeficientų nustatomas vienas ir, nors šiuo metu galiojančių Vyriausybės

nustatytų koeficientų dydžiai iš esmės yra panašūs, tačiau kai kurioms valstybėms labai skiriasi (pavyzdžiui, Niujorkui nustatytas gyvenimo lygio vietos bazinis koeficientas yra 1,4, o gyvenamųjų patalpų nuomos lygio vietos koeficientas yra 2,3, t. y. didinant 1,4 koeficientą net 50 procentų, šiuo metu esamas gyvenamųjų patalpų nuomos lygio vietos koeficientas nebūtų pasiektas). Siūloma, kad gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientas būtų nustatomas daugiausia atsižvelgiant į Eurostato duomenis (išskyrus kelis atvejus), o vieno koeficiento taikymas atskiroms išlaidų rūšims gali reikšmingai paveikti sistemą, todėl reikia gana plačios diskrecijos korekciniais koeficientams atskiroms išlaidų rūšims nustatyti

Atitinkamai, siekiant apsaugoti atstovybių darbuotojus jų sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontekste, taip pat – apsaugoti jų teisėtus lūkesčius, siūloma, kad korekciniais koeficientais mažinti gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientą galima būtų tik iki 25 procentų.

Siūloma nustatyti gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientų ir jų korekcinį koeficientų sistema būtų lengviau suprantama ir pritaikoma, nustatyta įstatymu, o ne Vyriausybės nutarimu, aiškesnė, nes daugiausia būtų pagrįsta Eurostato duomenimis, ir užtikrintų toje pačioje valstybėje ar mieste dirbančių asmenų lygiateisiškumą, nes korekcinis koeficientas nustatytų vienas ministras, o ne kiekviena atskira institucija, siunčianti valstybės tarnautojus dirbti į atstovybes. Kadangi ir šiuo metu DTĮ nenustato gyvenimo lygio vietos koeficiento, o ir DTĮ projektu siūloma įtvirtinti gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficientą ar jo korekcinis koeficientus nustatytų atitinkamai Vyriausybė ir užsienio reikalų ministras, DTĮ projektu nenustatoma pereinamojo laikotarpio nuostatų, susijusių su atstovybių darbuotojų, turinčių sutartinių įsipareigojimų, kuriems taikomi atitinkami koeficientai, teisėtų lūkesčių apsauga. Pereinamųjų nuostatų galimybė svarstyti tvirtinant atitinkamus koeficientus Vyriausybėje ar užsienio reikalų ministro įsakymu, jeigu atitinkami koeficientai turės nemažą įtaką darbuotojų sutartinių įsipareigojimų vykdymui. Pažymėtina, kad nors keičiami koeficientų pavadinimai ir juos nustatantys subjektai, tačiau reikšmingų šiuo metu galiojančių koeficientų dydžių piniginės išraiškos pasikeitimų nenumatoma;

- atsisakyti pasirinkimo, ar atstovybės darbuotojui gauti išmoką apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis, ar jį aprūpinti gyvenamosiomis patalpomis, o gyvenamąsias patalpas darbuotojui suteikti tik tais atvejais, kai Užsienio reikalų ministerija ar atstovybė turi tokią galimybę ir atitinkamas gyvenamąsias patalpas valdo patikėjimo teise ar nuomoja kartu su atstovybės patalpomis. Siūloma DTĮ atsisakyti papildomų išlaidų, kurioms padengti išmoka skiriama (šiuo metu nurodoma, kad ji skiriama apsirūpinti gyvenamosiomis patalpomis, komunalinėms ir ryšių išlaidoms padengti), vardijimo, nes išmokos paskirtis – padengti visas galimas su apsirūpinimu gyvenamosiomis patalpomis ir jų išlaikymu susijusias išlaidas. Tais atvejais, kai gyvenamosios patalpos atstovybės darbuotojui suteikiamos, siūloma nustatyti, kad padengiamos su patalpų suteikimu ir išlaikymu susijusios išlaidos (t. y. komunalinės, ryšių išlaidos, taip pat – patalpų draudimas, mokestis nekilnojamojo turto agentūrai ir kt.). Kadangi atsisakoma galimybės diplomatams ar kitiems valstybės tarnautojams (išskyrus diplomatinis atstovus) suteikti gyvenamąsias patalpas jas nuomojant Ministerijos ar atstovybės vardu, nebereikia įgaliojimų Vyriausybei nustatyti su tokių patalpų suteikimu ir išlaikymu susijusių išlaidų apmokėjimo tvarkos, atitinkamai siūloma tokius įgaliojimus Vyriausybei palikti tik tiek, kiek liečia rezidencijų suteikimą. Tokie pasiūlymai aiškiau nustatytų atstovybės darbuotojų ir pačios atstovybės teisių ir pareigų santykį, leistų efektyviau naudoti lėšas ir išvengti administracinės naštos atstovybei, ieškant darbuotojams gyvenamųjų patalpų ir jas nuomojant;

- DTĮ aiškiai įtvirtinti, kad diplomatinio atstovu paskirto diplomato DTĮ 1 priede nurodyta pareigybė yra ambasadorius, nepriklausomai nuo to, kokios sąvokos vartojamos Vyriausybės ir Respublikos Prezidento teisės aktuose jį skiriant (nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius ir/ar nuolatinis atstovas);

- įtvirtinti, kad ne tik kartu su į atstovybę paskirtu diplomatu į užsienio valstybę vyksiantys, bet ir jau nuvykę diplomatų sutuoktiniai turėtų galimybę mokytis atitinkamos priimančiosios valstybės (ar pagal poreikį kitos) užsienio kalbos. Tai leistų užtikrinti tinkamą diplomato sutuoktinio pasirengimą, nes išmokti užsienio kalbą per laikotarpį nuo diplomato paskyrimo iki jo išvykimo yra neįmanoma.

- atsisakyti šiuo metu nustatyto reikalavimo, kad užsienio reikalų ministro sprendimu išduoti diplomatinis pasas karjeros, statutiniais valstybės tarnautojams ar pareigūnams, kai tai būtina įgyvendinant Seimo priimtuose teisės aktuose nustatytus užsienio politikos ir nacionalinio saugumo tikslus, galima tik išimtiniais atvejais. Taip pat siūloma įtvirtinti galimybę diplomatinis pasas išduoti ir tokių valstybės tarnautojų ar pareigūnų šeimos nariams. Tokie pakeitimai leistų išvengti perteklinio neapibrėžto vertinimo, ar asmuo atitinka išimtinio reikalingumo kriterijus, ir leistų išspręsti kai kuriose valstybėse kylančių problemų, kai kitų valstybės tarnautojų šeimos nariai neakredituojami, jei kitas valstybės tarnautojas neturi diplomatinio paso, taip pat kylančių kitų valstybės tarnautojų pažeidžiamumo problemų;

- į įstatymą perkelti šiuo metu Vyriausybės nutarimu nustatytą reguliavimą, kad specialiesiems atašė, kurie nėra valstybės tarnautojai, taikomos tos pačios socialinės ir kitos garantijos kaip ir specialiesiems atašė, kurie yra kiti valstybės tarnautojai, jei kiti teisės aktai nenustato kitaip, taip pat – įtvirtinti specialiojo atašė sąvokos apibrėžimą, siekiant nustatyti atvejus, kada specialiuoju atašė gali būti ne valstybės tarnautojas. Taip, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. rugšėjo 29 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 68 straipsnio 3 dalies ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, pagal darbo sutartis dirbančių specialiųjų atašė, kaip ir kitą statusą turinčių specialiųjų atašė, socialinės garantijos būtų įtvirtintos įstatyme, taip pat aiškiai būtų nustatyta, kad pagal terminuotas darbo sutartis į specialiojo atašė pareigas asmenys gali būti priimti tik įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka;

- siūloma, atsižvelgiant į užsienio šalių diplomatinio pasų įrašų praktiką, atsisakyti perteklinio diplomatinio paso išdavimo pagrindo aprašymo diplomatiname pase ir leisti diplomatiname pase daryti įrašus, kurie būtų pakankami diplomatinio paso išdavimo pagrindui nurodyti, tačiau paliekantys galimybę nenurodyti konkrečių paso turėtojo pareigų, kai tai galėtų sukelti kliūčių diplomatinio paso turėtojui vykdyti tarnybines pareigas ;

- įtvirtinti galimybę nutraukti su diplomatu sudarytą terminuotą diplomato tarnybos sutartį tais atvejais, kai jis atšaukiamas iš pareigų, kai to oficialiai ar neoficialiai prašo priimančioji valstybė, pavyzdžiui, vadovaujantis Vienos konvencijos dėl diplomatinio santykių 9 straipsniu. Priimančiosios valstybės sprendimas gali būti neargumentuotas ir remtis grynai politiniais argumentais, todėl, siekiant užtikrinti diplomato teisėtą lūkesčių apsaugą, siūloma nustatyti, kad atšaukus tokiu atveju, jam būtų išmokama išeitinė išmoka (2 mėnesių jo gauto vidutinio darbo užmokesčio dydžio arba, jeigu iki jo terminuotos diplomato sutarties pasibaigimo liko mažiau nei mėnuo – vieno mėnesio jo darbo užmokesčio dydžio).

- vadovaujantis nusistovėjusia pareigybių nustatymo praktika valstybės ir savivaldybių įstaigose (pavyzdžiui, išskiriami specialistai, vyresnieji ir vyriausieji specialistai, taip pat – patarėjai, vyresnieji ir vyriausieji patarėjai), įtvirtinti vyriausiojo specialiojo kurjerio pareigybę. Vyriausiojo specialiojo kurjerio pareigybės įtvirtinimas leistų numatyti ir papildomas funkcijas, reikalaujančias aukštesnės kvalifikacijos (jie būtų papildomai atsakingi už naujų darbuotojų ir Specialiosios tranzito schemos rezervo darbuotojų mokymą, prižiūrėtų, kaip laikomasi klientų aptarnavimo standarto ir būtų atsakingi už jo įdiegimą ir kt.). Vyriausieji kurjeriai atitiktų vyriausiųjų specialistų pareigybes kitose institucijose, jiems būtų keliami didesni reikalavimai: turėti universitetinį išsilavinimą arba didesnę patirtį Šengeno *acquis* srityje;

- siekiant teisinio aiškumo dėl Vyriausybei įstatymu suteiktų įgaliojimų, patikslinti nuostatas, susijusias su Vyriausybės diskrecija nustatyti diplomatų ar kitų valstybės tarnautojų vaikų ikimokyklinio ugdymo ar mokymosi išlaidų kompensuojamuosius dydžius; taip pat įgalioti užsienio reikalų ministrą nustatyti tokių išlaidų kompensavimo sąlygas ir tvarką. DTĮ projektu siekiama aiškiai įtvirtinti, kad Vyriausybė nustato procentinius dydžius, priklausomai nuo ikimokyklinio ugdymo ar mokymosi išlaidų dydžio, pagal kuriuos kompensacijos yra mokamos, t. y. siekiama įstatyme patikslinti Vyriausybei suteiktus įgaliojimus, siekiant palikti šiuo metu Vyriausybės nutarime nustatytą sistemą. Taip pat užsienio reikalų ministras turėtų teisę nustatyti atitinkamas kompensuojamas ikimokyklinio ugdymo išlaidas, kurias jų apskaičiavimo ir kompensavimo tvarką, t. y. galėtų, pavyzdžiui, nustatyti kompensuojamų išlaidų sąrašą, kurį šiuo metu nustato Vyriausybė, kartu nustatyti ir išlaidas, kurios nekompensuojamos, mokėjimo terminus, nurodytų išlaidų apskaičiavimo mechanizmą ir kt. Priėmus siūlomą teisinį reguliavimą, būtų aiškiai įtvirtinta Vyriausybės kompetencija ir kompensavimo mechanizmas būtų aiškiai reglamentuotas įgyvendinamajame teisės akte;

- atsižvelgiant į tai, kad DTĮ ir VTĮ teisinis reguliavimas dėl valstybės tarnautojų ir diplomatų tarnybinės atsakomybės yra vienodas ir atitinkamai LRKT nutarimo nuostatos dėl VTĮ teisinio reguliavimo šioje srityje yra taikytinos ir DTĮ analogiškiems teisiniams santykiams, siūloma suderinti DTĮ nuostatas su VTĮ projektu Nr. XIII P-4521 siūlomu teisiniu reguliavimu ir įgyvendinti LRKT nutarimo 81 punkto ir 90.2 papunkčio nuostatas. LRKT nutarimo 81 punkte nustatyta, kad „šiam kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas <...> nustatyti teisiniu reguliavimu, pagal kurį *inter alia* „tarnybinė nuobauda skiriama atsižvelgiant į <...> Kriminalinės žvalgybos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka pateiktą informaciją <...>“, nustatęs tarnybinę nuobaudą skiriančiam subjektui pareigą visais atvejais skiriant minėtą nuobaudą atsižvelgti *inter alia* į KŽĮ nustatytais atvejais ir tvarka pateiktą informaciją, kuri, kaip minėta, nelaikytina savarankišku ir (ar) papildomu tarnybinių nuobaudų skyrimo kriterijumi, įtvirtino perteklinį teisinį reguliavimą. Taigi, atsižvelgdamas į *inter alia* konstitucinius teisinės valstybės, teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo principus, taikomus teisėkūros subjektams, įstatymų leidėjas turėtų tinkamai sureguliuoti tarnybinės atsakomybės taikymo klausimus, *inter alia* pašalinti minėtą perteklinį teisinį reguliavimą“. Atsižvelgiant į LRKT nutarimo argumentus, DTĮ 71 straipsnio 2 dalyje išbraukiamos nuorodos į Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymą, taip pat remiantis Konstitucinio Teismo doktrina analogiškai išbraukiamos nuorodos ir į Korupcijos prevencijos įstatymą;

- siūloma visur, kur tinkama, patikslinti sąvokų „pareiginė alga“ ir „pareiginės algos koeficientas“ vartojimą; aiškiau išdėstyti, su kuo lyginama pareiginė alga, diplomatų perkeltant/skiriant į kitas pareigas ir pan., taip būtų užtikrintas atskirų DTĮ nuostatų teisinis aiškumas ir nuoseklumas;

- siekiant, kad naujas siūlomas teisinis reguliavimas nesukeltų neigiamų pasekmių, siūloma nustatyti pereinamojo laikotarpio ar įstatymo įgyvendinimo nuostatas, kuriomis būtų užtikrinta, kad diplomatom, kurie paskirti į pareigas, kurių pareigybių sąrašė nebelieka, ar kurių pareiginės algos koeficientų intervalai keičiami, nenukentėtų ir gautų ne mažesnę, nei iki įstatymo įsigaliojimo jiems nustatytas, pareiginės algos koeficientą. Atsižvelgiant į tai, kad pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą atstovybės gali sudaryti sutartis dėl gyvenamųjų patalpų nuomos ir jos paprastai būna sudaromos bent 3 metams, siekiant užtikrinti sutartinių įsipareigojimų laikymąsi, siūloma nustatyti, kad tokios sutartys ir toliau galioja tomis sąlygomis, kurios jose sulygotos, atitinkamai, - pagal teisinį reguliavimą galiojusį iki DTĮ projekto įsigaliojimo dienos. Kadangi nustatoma nauja specialiojo atašė sąvoka, kuri lems, kad specialieji atašė pagal terminuotas darbo sutartis galėtų būti įdarbinami tik įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka, o jų pavaduotojams taip pat turėtų būti taikomi analogiški reikalavimai, siekiant apsaugoti tokių pagal terminuotas darbo sutartis jau priimtų specialiųjų atašė ir jų pavaduotojų, kurie neatitiks nurodytų kriterijų, teisėtus lūkesčius, siūloma leisti jiems baigti kadenciją.

DTĮ projekto lydimieji Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projektas, Delegavimo įstatymo projektas, KASOKTĮ projektas ir ŽĮ projektas parengti siekiant tinkamai į teisinę sistemą inkorporuoti Diplomatines tarnybos įstatymo pakeitimus, susijusius atitinkamai su diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų sutuoktinių socialiu draudimu jų paskyrimo dirbti į atstovybes laikotarpiu, diplomatų pareigybių grupių skaičiaus pasikeitimu ir šiuo metu taikomo gyvenimo lygio vietos koeficiento atsisakymu ir Vyriausybės nustatyto gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų koeficiento įtvirtinimu bei jo korekcinį koeficientų nustatymu, KASOKTĮ ir ŽĮ projektais taip pat tikslinamos nuostatos dėl kariams ir žvalgybos pareigūnams taikomų socialinių garantijų, susijusių su jų tarnyba užsienyje, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu nustatytos sistemos įstatyminiu ar įstatymo įgyvendinamuoju lygiu siejamos su DTĮ nustatytu teisiniu reguliavimu, taikomu atstovybėse dirbantiems asmenims. .

5. Numatomas teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus įstatymo projektą, bus suderintos DTĮ, VTĮ ir Vyriausybės įstatymų nuostatos, išspręstos teisinio reguliavimo taikymo problemos, padidinta darbuotojų motyvacija, užtikrintas teisinis aiškumas. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai, tą patvirtina ir antikorporinio vertinimo išvada dėl DTĮ projekto nuostatų, susijusių su rentų teisiniu reguliavimu.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai.

Priimtas Įstatymo projektas neturės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Kartu teikiami DTĮ projekto lydimieji Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projektas ir Delegavimo įstatymo projektas.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatyme (toliau - ŽĮ) ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme (toliau - KASOKTĮ) yra referuojama į gyvenimo lygio vietos koeficientą, kurio DTĮ projektu atsisakoma, atitinkamai jo nebeliks DTĮ įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, į kuriuos referuoja atitinkami ŽĮ ir KASOKTĮ įgyvendinamieji teisės aktai. Svarstyta galimybė tikslinti ŽĮ ir KASOKTĮ nustatytą teisinį reguliavimą arba priimti atitinkamų jų įgyvendinamųjų teisės aktų pakeitimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas svarstyti Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas, kuriame *inter alia* siūloma aptarti kultūros atašė, kaip darbuotojo, dirbančio pagal terminuotą darbo sutartį, statuso, skyrimo ir kitus ypatumus. Taip pat Lietuvos Respublikos Seime svarstomas VTĮ projektas Nr. XIIIP-4521.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte pateikiama sąvoka įvertinta Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, - kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus DTĮ projektą, iki jo įsigaliojimo Užsienio reikalų ministerija inicijuos šių teisės aktų pakeitimus:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 27 d. nutarimo Nr. 1393 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“;
- Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 12 d. nutarimo Nr. 1407 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų atašė nuostatų patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 26 d. nutarimo Nr. 639 „Dėl Socialinių garantijų deleguotiems asmenims dydžių aprašo ir Socialinių garantijų deleguotiems asmenims taikymo ir delegavimo išlaidų padengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2019 m. rugpjūčio 23 d. įsakymo Nr. V-236 „Dėl Diplomato tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimas Nr. 977 „Dėl Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams tvarkos aprašo patvirtinimo“ bus tikslinamas įgyvendinant VTĮ projektą Nr. XIIIP-4521;

Krašto apsaugos ministerija inicijuos šių teisės aktų pakeitimus:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimo Nr. 1210 „Dėl profesinės karo tarnybos karių, perkeltų į Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes, specialiąsias misijas, atstovybes prie tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių ir tarptautines karines ar gynybos institucijas, ir žvalgybos pareigūnų, perkeltų į užsienio valstybių ir tarptautines karines ar gynybos institucijas, tarnybos užsienyje apmokėjimo“;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 19 d. nutarimo Nr. 1564 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymą“.

Užsienio reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija ir žvalgybos institucijos asignavimų valdytojai parengs atitinkamai užsienio reikalų ministro, krašto apsaugos ministro įsakymus ar žvalgybos institucijų asignavimų valdytojų sprendimus dėl gyvenamosios vietos pragyvenimo išlaidų korekcinių koeficientų nustatymo.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektų nuostatomis dėl pensijų, motinystės ir nedarbo socialinio draudimo įmokų už diplomatų ir kitų valstybės tarnautojų sutuoktinius pakeitimo įgyvendinti Užsienio reikalų ministerijai papildomai reikės apie 36 tūkst. eurų per metus, o nuo 2022 m. – po 72 tūkst. eurų per metus.

Nuostatomis dėl rentų įgyvendinti 2021 m. reikės 26,4 tūkst. eurų. Skaičiuojama, kad į pensiją iki įstatymo projekto įsigaliojimo išėjusių diplomatų, atitinkančių DTĮ projekte nustatytus kriterijus rentai gauti, bus 11 ir tokiems asmenims renta bus skiriama nuo prašymo pateikimo dienos, bet ne anksčiau nei nuo DTĮ projekto įsigaliojimo dienos. Prognozuojamas lėšų poreikio pokytis vėlesniais metais – apie 22 tūkst. eurų per metus, 2022 m. pokytis didesnis, nes 2021 m. siūlomas teisinis reguliavimas galios pusmetį. Pažymėtina, kad lėšų poreikis priklausys ir nuo to, kokį pareiginės algos bazinį dydį kasmet tvirtins Seimas.

tūkst. eurų

	2021	2022	2023	2024	2025
Didėjimas		+43,0	+21,8	+29,2	+19,0
Iš viso	26,4	69,4	91,2	120,4	139,4

Nuostatomis dėl atstovybėse dirbančių asmenų viešojo transporto išlaidų tarnybos reikmėms kompensavimo įgyvendinti reikės apie 5 tūkst. eurų per metus. Šias išlaidas ir išlaidas dėl rentų Užsienio reikalų ministerija padengs iš jai skirtų bendrųjų asignavimų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ar išvadų nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc, yra „diplomatinė tarnyba“, „Užsienio reikalų ministerija“, „diplomatinė atstovybė“, „atstovybė prie tarptautinių organizacijų“, „specialioji misija“, „diplomatinis atstovas“, „ambasadorius“, „laikinasis reikalų patikėtinis“, „konsulinė įstaiga“, „diplomatinis rangas“, „diplomatinis pasas“, „diplomatas“, „diplomato šeimos nariai“, „diplomatinės atstovybės personalas“, „konsulinės įstaigos personalas“, „specialiosios misijos personalas“, „specialusis atašė“, „tarnybinis nusižengimas“, „mažareikšmis tarnybinis nusižengimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

DTĮ projekto nuostatų įsigaliojimą siekiama nustatyti 2021 m. liepos 1 d., atsižvelgiant į tai, kad reikia laiko tinkamai pasirengti naikinti dalį pareigybių, steigti naujas ir atlikti susijusias procedūras. Pažymėtina, kad nustatytas terminas sutampa su atitinkamų į DTĮ projektą perkeltų VTĮ projekto Nr. XIIIIP-4521 nuostatų įsigaliojimu.

Užsienio reikalų ministras

Linas Linkevičius